

Standpunt natuur- en landschapsorganisaties over Fryslân foar de Wyn

In de loop van 2014 is onder de vlag van Fryslân foar de Wyn onderzocht welke mogelijkheden er zijn om windenergie op het Friese vasteland te realiseren met zoveel mogelijk draagvlak. Als sluitstuk van Fryslân foar de Wyn is het advies van de commissie Winsemius verschenen over de plannen voor windenergie op het vaste land van Fryslân. De natuur- en landschapsorganisaties van Fryslân steunen dit advies op hoofdlijnen met een aantal kanttekeningen.

Waarom windenergie?

Om te beginnen willen wij benadrukken dat wij een snelle overgang naar een duurzame samenleving nastreven, met meer duurzame energie waaronder wind. De traditionele energiebronnen kennen grote nadelen, zoals bodemdaling en aardbevingen door gaswinning, luchtvervuiling en stikstofneerslag door kolencentrales en kernafval uit kerncentrales. De maatschappelijke discussie van het afgelopen jaar heeft de voor- en nadelen van windenergie helder op de kaart gezet. Als voordelen komen naar voren dat windenergie niet op raakt, een lage milieubelasting tot gevolg heeft en een efficiënte duurzame energiebron is. Nadelen zijn de risico's op schade onder vogels en vleermuizen, de verandering van het landschap en hinder voor omwonenden. Vanuit ons belang zetten wij ons daarom in om het doel van een duurzamere energievoorziening te bereiken met zo min mogelijk schade aan natuur, landschap en leefbaarheid.

Fryslân foar de Wyn

Fryslân foar de Wyn (FfdW) heeft een omslag in de discussie over windenergie tot stand gebracht. In plaats van alleen van bovenaf locaties aan te wijzen is veel meer de samenwerking met bewoners en initiatiefnemers gezocht. Hoewel dat tot gepolariseerde discussies kan leiden, is deze aanpak wat ons betreft duidelijk beter dan volledige de top-down benadering die eerder is gehanteerd. Wij delen de opmerking in het advies dat de tijd om projecten te formuleren en draagvlak te zoeken veel te kort was. Wij zijn van mening dat als het proces meer tijd was gegund er meer en (nog) beter gedragen voorstellen tot stand waren gekomen. Bijvoorbeeld op bedrijfsterreinen zijn opvallend weinig voorstellen ingediend.

Ook een deel van onze achterban is bevraagd over windenergie. In grote lijnen was een meerderheid van de leden voor windenergie, echter niet in of nabij de Waddenzee en niet in of nabij dorpen of in natuurgebieden. Zones rond snelwegen en bedrijfsterreinen werden als meest aanvaardbare locaties genoemd. Zowel aantasting van natuur als aantasting van landschappelijke kwaliteiten wegen bij onze achterban zwaar bij de beoordeling van windparken. De resultaten van deze enquêtes zijn meegenomen in de reactie op het advies.

Wij waarderen het dat door deze ambitie een deel van de oude molens verwijderd kan worden. Dit draagt bij aan een verbetering van de kwaliteit in het landelijk gebied. Veel van de locaties die in het advies op de A- en B-lijst staan, passen in onze visie om windmolens langs/nabij infrastructuur en op/nabij bedrijventerreinen te plaatsen en de molens te clusteren.

Fonds voor leefbaarheid en landschap

Heel belangrijk vinden we het advies dat opbrengsten van de windmolens ten goede moeten komen aan de mensen die in de buurt van de molens wonen en aan leefbaarheid en landschap.

Voorkomen moet worden dat een gebied onaantrekkelijk wordt om te wonen, werken en recreëren door de plaatsing van windmolens. Om dit te bereiken is een substantieel deel van de opbrengsten nodig – de hoogte van dit bedrag moet overeenkomen met het bedrag dat wordt uitgespaard door windmolens niet in het water plaatsen. Daarmee kan een fonds voor leefbaarheid en landschap worden gevormd waardoor een streek er met windmolens niet op achteruit gaat, maar vooruit.

Waddenzee

De door velen gekoesterde en in de PKB vastgelegde openheid van de Waddenzee staat door het advies onder druk. Een groot deel van de locaties is namelijk te zien vanuit het Waddengebied.

Aangezien de hoogte van de molens aanzienlijk hoger wordt dan thans het geval is in Fryslân zal de openheid vanuit het Waddengebied verminderd worden.

Wij waarderen het dan ook dat een aantal locaties in de buurt van het Lauwersmeer en langs de waddenkust zijn afgevallen. Daarnaast onderschrijven wij de opmerking in het advies om de opstellingen in de buurt van de Waddenzee haaks op de Waddendijk te plaatsen. De schade aan de openheid en de mogelijk schade aan foeragerende vogels als gevolg van barrièrewerking wordt hierdoor beperkt.

A- en B-lijst

Wij kunnen voorstellen dat alle locaties die op de A-lijst staan tot uitvoering komen. Voor wat betreft de B-lijst verwachten wij dat het merendeel (70 procent) van de locaties doorgang kunnen vinden.

Omwille van de invloed van een aantal windmolenplannen op het landschap (gaafheid en openheid, trekroutes van vogels en de aanwezigheid van grotere concentratie weidevogels en het optimaal

inrichten van weidevogelkerngebieden) maken wij ons zorgen over de volgende locaties:

- Wommels/lens;
- WP Dongeradeel;
- WP Swed;
- WP Wjukslach Ferwert.

Deze locaties zijn volgens het advies goed voor in totaal 62 MW (= 30 procent van de B-lijst). In het advies is rekening gehouden dat een aantal locaties (tot 40 procent) niet tot uitvoering zullen komen.

Mochten bovenstaande locaties niet tot uitvoering komen dan valt dat binnen de marge die de commissie hanteert. Daarnaast pleiten wij voor een zorgvuldige beoordeling van alle locaties op de effecten op weidevogels en instandhoudingsdoelen van Natura 2000 vogelrichtlijn-gebieden.

Windpark IJsselmeer

Het advies gaat in op de locaties op het vaste land van Fryslân. Toch is er gezien de ambitie van de provincie Fryslân van 530,5 MW wel degelijk een relatie met de omvang van het windmolenpark in het IJsselmeer. Met de capaciteit zoals die in het advies naar voren komt en de huidige capaciteit tezamen wordt een aanzienlijk deel van de ambitie behaald. Ondanks de krappe tijd waarin dit advies tot stand is gekomen, ligt er nu een serieus te nemen alternatief voor een groot deel van de windmolenambitie.

Gezien het belang van het IJsselmeer voor de natuur in Europa en de openheid van het gebied zijn wij er op tegen om op deze locatie windenergie te laten opwekken. Te meer omdat in de Structuurvisie Wind Op Land (SWOL) diverse provincies het IJsselmeer een geschikte locatie vinden voor windmolenparken. Zo moet volgens de SWOL gemiddeld meer dan ruim de helft van de Nederlandse windambitie worden neergezet in of nabij het IJsselmeergebied. Wij denken dat al deze parken tezamen niet stroken met de (natuur-) bescherming die het IJsselmeer geniet. Voor het al of niet plaatsen van windmolens in het IJsselmeer is in onze ogen een afweging op landelijk niveau nodig waarbij belangrijk is om de cumulatieve effecten van alle windmolenplannen in en rond het IJsselmeer gelijktijdig te bekijken.

Criteria

In grote lijnen kunnen wij ons vinden in de voorstellen zoals die in het advies zijn opgenomen en kunnen wij ons vinden in de gehanteerde methodiek. Als punt van kritiek constateren we dat:

- de trekroutes van vogels en vleermuizen niet meegenomen zijn in de beoordeling;
- bij het criterium 'dynamiek en de gaafheid van het landschap' dat in de uitwerking alleen de dynamiek als criterium voor de maatlat gebruikt. Gaafheid van het landschap is daardoor een onderbelicht criterium;
- voor cumulatie van effecten wordt het criterium gehanteerd dat de locaties wel of niet dicht bij elkaar zijn gelegen. Dat is niet juist. Het gaat om de invloed van de optelsom van afzonderlijke plannen op de populatie in een bepaald gebied – bijvoorbeeld de Waddenzee - waarbij alle effecten bij elkaar opgeteld wel eens significant kunnen zijn.

Samengevat zijn wij positief over het gevoerde proces en content dat een groot deel van de ambitie op het vaste land van Fryslân kan worden geplaatst. Wij dringen aan op een goede compensatieregeling voor omwonenden en de mienskip in het algemeen en maken ons zorgen over een enkele locatie op de B-lijst.

Chris Bakker

Hoofd Natuurkwaliteit, It Fryske Gea

c.bakker@itfryskegea.nl, 0512 305860, 06 461 79474

namens:

It Fryske Gea

Natuurmonumenten

Waddenvereniging

Landschapsbeheer Friesland

Het Blauwe Hart

Friese Milieu Federatie

Staatsbosbeheer

Bond Friese Vogelwachten

